Artistic View Journal
e-ISSN 3108-432X
Open Access Journal

2026 | Volume/Cilt:2 | Issue/Sayı:1 | 1-10 |

Article Type / Makalenin Türü:Derleme Makale
Received Date / Geliş Tarihi :25.08.2026
Accepted Date / Kabul Tarihi :17.09.2026
Published Date / Yayın Tarihi: 30.09.2026
DOI: https://doi.org/10.64563/av.27

Yüksel GÖĞEBAKAN*[123]
*Prof. Dr. İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü
*Prof. Dr. Inönü University, Faculty of Fine Arts and Design, Department of Painting

MALATYA GELENEKSEL KONUT MİMARİSİNİN PLASTİK BAKIMDAN AYRICALIĞININ RESİMSEL ANLATIM YOLUYLA İFADESİ VE TANITIMINA YÖNELİK ÇABALAR

Özet

Malatya, tarih öncesi dönemlerden günümüze uzanan yerleşim birikimi ve geleneksel konut örnekleriyle zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Bu miras, yörenin karakteristik mimari yapısının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Geleneksel konutlar yalnızca barınma gereksinimine cevap veren yapılar değildir; üretildikleri dönemin yaşam biçimini, yerel malzemesini, yapım bilgisini, estetik tercihlerini ve kent belleğini taşıyan kültürel göstergelerdir. Bu çalışma, Malatya geleneksel konut mimarisinin cephe, çıkma, pencere, kapı, niş, yüzey, malzeme ve doku gibi plastik bakımdan ayırt edici özelliklerinin resimsel anlatım yoluyla nasıl ifade edilebileceğini ve tanıtılabileceğini tartışmaktadır. Çalışmada Malatya geleneksel konutları, Anadolu geleneksel konut mimarisi, kültürel miras ve bellek, görsel sanatlar ve uygulama temelli sanat araştırmaları üzerine yayımlanmış ulusal ve uluslararası çalışmalar tematik olarak bir araya getirilmiştir. Literatür, geleneksel mimarinin fiziksel çevre ile sosyo-kültürel yapı arasındaki karşılıklı ilişkinin ürünü olduğunu; tarihî konutların kent kimliği ve kolektif bellek açısından taşıyıcı bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Malatya evlerine ilişkin çalışmalar ise özellikle çıkmaların, pencere düzenlerinin, kerpiç-taş-ahşap birlikteliğinin ve yalın cephe kuruluşunun belirgin bir görsel karakter oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede resim sanatı, mimari mirası yalnızca betimleyen bir araç olarak değil, seçme, dönüştürme ve yeniden kurma yoluyla mimari imgeyi güncel bir görsel dile taşıyan yaratıcı bir alan olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak resimsel yorumların, fiziksel korumanın yerine geçmemekle birlikte, Malatya geleneksel konut mimarisinin ayırt edici plastik karakterinin ifade edilmesine ve farklı izleyici çevrelerine tanıtılmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Malatya geleneksel evleri, kültürel miras, kültürel bellek, resim sanatı, plastik değer, mimari imge

EFFORTS TO EXPRESS AND PROMOTE THE PLASTIC DISTINCTIVENESS OF TRADITIONAL MALATYA RESIDENTIAL ARCHITECTURE THROUGH PICTORIAL REPRESENTATION

Abstract

Malatya has a rich cultural heritage shaped by a settlement history extending from prehistoric periods to the present and by its traditional housing examples. This heritage has played a significant role in shaping the region's characteristic architectural structure. Traditional houses are not merely structures responding to the need for shelter; they are cultural indicators that carry ways of life, local materials, building knowledge, aesthetic preferences and urban memory. This study discusses how the plastically distinctive features of traditional Malatya houses - including façades, projections, windows, doors, niches, surfaces, materials and textures - can be expressed and promoted through pictorial representation. National and international studies

[1] Yazar **: E-mail:** yuksel.gogebakan@inonu.edu.tr / **Orcid:** 0000-0003-1144-1744
[2] Bu araştırma İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Koordinasyon Projeleri Birimi tarafından SBA-2023-3283 numaralı proje ile desteklenmiştir.
[3] The author has made a statement that research and publication ethics are followed in the article and that copyright regulations are respected for the ideas and works of art used./ **Yazar, makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğuna ve kullanılanfikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edildiğine yönelik beyanda bulunmuştur.**

@ 2026 Artisticview Journal CC-BY-NC

on traditional Malatya houses, Anatolian vernacular housing, cultural heritage and memory, visual arts, and practice-led art research were brought together thematically. The literature indicates that vernacular architecture emerges through the reciprocal relationship between physical environment and socio-cultural structure, while historic houses function as carriers of urban identity and collective memory. Studies on Malatya houses particularly reveal a distinctive visual character created by projections, window arrangements, the combined use of adobe, stone and timber, and relatively restrained façade compositions. Within this framework, painting is considered not merely as a means of depicting architectural heritage, but as a creative field that transfers architectural imagery into a contemporary visual language through selection, transformation and reconstruction. It is concluded that, although pictorial interpretations cannot substitute for physical conservation, they may contribute to expressing the distinctive plastic character of traditional Malatya residential architecture and introducing it to broader audiences.

Keywords: Traditional Malatya houses, cultural heritage, cultural memory, painting, plastic values, architectural image

1. Giriş

Geleneksel konut mimarisi, bir toplumun gündelik yaşamı ile fiziksel çevresi arasındaki ilişkinin en doğrudan okunabildiği kültürel üretim alanlarından biridir. Konutun planı, sokağa açılışı, iç ve dış mekân arasındaki sınırlar, kullanılan malzeme, pencere ve kapı oranları, çıkmalar, saçaklar ve yüzeyler yalnızca teknik tercihler değildir. Bu öğeler iklim, topografya, ekonomik olanaklar, aile yapısı, mahremiyet anlayışı, üretim biçimi ve yerel estetik gibi çok sayıda etkenin birlikte oluşturduğu bir mimari dili yansıtır. Anadolu geleneksel konutlarını ele alan çalışmalar da konut ile kullanıcı arasındaki ilişkinin sosyal ve mimari bir bütünlük içinde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir (Asatekin, 2005, ss. 389-414). Benzer biçimde iklimin, yerel malzemenin ve toplumsal yapının yöresel mimari biçimlenmede birlikte etkili olduğu vurgulanmaktadır (Engin vd., 2007, ss. 960-969). Malatya bu açıdan dikkat çekici bir örnektir. Bölgenin yerleşim geçmişi Neolitik döneme kadar uzanmakta; Cafer Höyük, Yukarı Fırat havzasındaki erken yerleşik yaşamın önemli arkeolojik göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Cafer Höyük üzerine yapılan çalışmalar, yerleşimin çanak çömleksiz Neolitik döneme ait önemli veriler sunduğunu göstermektedir (Aurenche & Calley, 1984, ss. 122-128). Bununla birlikte günümüzde "geleneksel Malatya evi" olarak tanımlanan sivil mimarlık örneklerinin büyük bölümü çok daha yakın tarihlidir. Durgun Şahin ve Çetintürk'ün incelediği 30 konutun çoğu 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın başına tarihlenmektedir (2019, ss. 6529-6530). Bu nedenle Malatya'nın binlerce yıllık yerleşim tarihini doğrudan mevcut geleneksel konutların yaşıyla özdeşleştirmek yerine, bölgenin uzun süreli kültürel birikimi ile yakın dönem sivil mimarlık mirasını birbirini tamamlayan fakat farklı tarihsel katmanlar olarak ele almak gerekir. Geleneksel Malatya evleri üzerine yapılan araştırmalar, bu yapıların plan ve mekân özellikleri kadar cephe düzenleri, malzeme kullanımı ve yapı elemanları bakımından da belirgin bir karakter taşıdığını ortaya koymaktadır. Şahin ve Eroğlu, Yakınca örneğinde geleneksel konutların plan, mekân, cephe, malzeme ve yapım teknikleriyle birlikte ele alınmasının, hem belgeleme hem de koruma farkındalığı açısından önemli olduğunu belirtmektedir (2020, ss. 740-756). Durgun Şahin ve Çetintürk ise geleneksel Malatya evlerinin kent kullanıcısının belleğinde özellikle cephe vurgularıyla yer ettiğini ve sokak cephesinin karakterini çıkmaların belirlediğini göstermektedir (2019, ss. 6538-6540). Mimari mirasın korunması çoğu zaman yapının fiziksel varlığının sürdürülmesi üzerinden düşünülür. Oysa kültürel mirasın toplumsal anlamı, yapının yalnızca maddi varlığından ibaret değildir. Tarihî yapılar geçmiş yaşam biçimlerini, ortak deneyimleri ve yer duygusunu hatırlatan bellek taşıyıcılarıdır. Mimari ile kültürel bellek arasındaki ilişki üzerine güncel tartışmalar, tarihî yapıların geçmişe ilişkin ortak temsilleri taşıyabildiğini ve bu yapıların kaybının yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda belleksel bir kayıp anlamına gelebileceğini ortaya koymaktadır (Hopkins, 2023, ss. 153-173). Krawczyk ve Balcer de tarihî yapıların "bellek mekânları" olarak yorumlanmasının koruma tartışmalarının sosyal boyutunu güçlendirdiğini belirtmektedir (2021, ss. 1-12). Bu noktada görsel sanatlar, mimari mirasın bellekte sürdürülmesi açısından tamamlayıcı bir alan sunmaktadır. Sanat eseri, yapının teknik belgesi ya da birebir kopyası olmak zorunda değildir. Sanatçı mimari görüntüyü seçebilir, sadeleştirebilir, bozabilir, yeniden düzenleyebilir; renk, yüzey, ritim, oran ve doku üzerinden yeni bir görsel gerçeklik kurabilir. Böylece mimari yapı, fiziksel bir nesne olmaktan çıkarak yeniden üretilen bir imgeye dönüşür. Uygulama temelli sanat araştırmalarında sanatsal üretimin yalnızca sonuç değil, düşünmenin ve bilgi üretmenin bir yolu olarak ele alınabileceği kabul edilmektedir (Hawkins & Wilson, 2017, ss. 82-91; Lin, 2019, ss. 153-167). Bu çalışmanın amacı, Malatya geleneksel konut mimarisinin cephe, çıkma, pencere, kapı, yüzey, malzeme ve doku ilişkilerinden oluşan ayırt edici plastik karakterini ortaya koymak; bu karakterin resimsel anlatım yoluyla nasıl ifade edilebileceğini ve tanıtılabileceğini literatüre dayalı olarak tartışmaktır. Burada 'plastik bakımdan ayrıcalık', söz konusu öğelerin başka yörelerde hiç bulunmadığı biçiminde bir benzersizlik iddiası değil, Malatya konutlarında belirli bir görsel bütünlük oluşturması anlamında kullanılmaktadır. Çalışma ayrıca

resimsel yorumun fiziksel korumanın yerine geçmediğini; ancak güvenilir mimari bilgiyle ilişkilendirildiğinde görünürlük ve farkındalık sağlayabileceğini kabul etmektedir.

2. Yöntem

Bu çalışma, nitel yaklaşıma dayalı anlatısal bir literatür derlemesi olarak tasarlanmıştır. Anlatısal derlemelerde amaç, belirli bir konu çevresindeki bilgi birikimini yalnızca sıralamak değil, araştırma amacı doğrultusunda ilişkilendirerek anlamlı bir bütün oluşturmaktır. Snyder, literatür derlemesinin bağımsız bir araştırma yöntemi olarak kullanılabileceğini ve özellikle farklı disiplinlere yayılan konularda mevcut bilginin sentezlenmesine olanak verdiğini belirtmektedir (2019, ss. 333-339). Bu nedenle mimarlık, kültürel miras, kültürel bellek ve görsel sanatlar alanındaki çalışmalar birlikte değerlendirilmiştir.

Kaynakların belirlenmesinde Malatya geleneksel konutları, geleneksel Türk/Anadolu evi, yöresel mimari, kültürel miras, kültürel bellek, mimari bellek, görsel sanatlar, kültürel sürdürülebilirlik ve uygulama temelli sanat araştırması kavramları esas alınmıştır. Malatya özelindeki çalışmalara öncelik verilmiş; konunun kuramsal çerçevesini destekleyen uluslararası çalışmalar da değerlendirmeye alınmıştır. Kaynakçada yer alan 19 yayın 1984-2023 yılları arasında yayımlanmıştır. Çalışma anlatısal derleme niteliğinde olduğundan sistematik ve tüm yayınları kapsayan bir tarama iddiası taşımamaktadır. İncelenen kaynaklar dört ana tematik eksen altında değerlendirilmiştir: Malatya geleneksel konutlarının tarihsel ve mimari bağlamı; konutların plastik ve estetik değerleri; mimari miras, kimlik ve kültürel bellek ilişkisi; mimari imgenin resimsel anlatım yoluyla yeniden kurulması ve kültürel mirasın tanıtımında yorumlama araçlarının kullanılması. Sanatsal örnek, kültürel sürdürülebilirlik, görünürlük ve farkındalıkla ilgili bölümler ise dördüncü eksenin uygulama ve değerlendirme boyutları olarak ele alınmıştır. Çalışmada yer verilen eser, literatürden elde edilen bir bulgu ya da ampirik veri olarak değil, tartışılan resimsel dönüşümü somutlaştıran görsel bir örnek olarak incelenmiştir. Plastik okuma; kompozisyon, leke, renk, doku, ritim, espas ve mimari elemanların dönüştürülme biçimi üzerinden yürütülmüştür. Bu sınıflama ve inceleme ölçütleri, konunun mimarlık tarihinden görsel sanata uzanan yapısını açık biçimde ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Malatya Geleneksel Konut Mimarisinin Tarihsel ve Kültürel Bağlamı

Malatya'nın tarihsel katmanlılığı, geleneksel konut mirasını anlamak için önemli bir arka plan sunar. Cafer Höyük'te yürütülen çalışmalar, bölgede erken yerleşik yaşamın Neolitik döneme uzandığını göstermektedir (Aurenche & Calley, 1984, ss. 122-128). Bu uzun tarihsel arka plan, Malatya'da farklı dönemlerde oluşan kültürel çevrelerin birbirini izlediğini gösterse de günümüze ulaşan geleneksel konutların doğrudan Neolitik mimarinin devamı olduğu söylenemez. Bu nedenle Cafer Höyük verileri, günümüze ulaşan geleneksel Malatya evlerinin doğrudan kökeni olarak değil, bölgenin uzun yerleşim tarihini gösteren bir arka plan olarak değerlendirilmelidir. Anadolu geleneksel konutları genel olarak çevresel koşullar ile toplumsal değerlerin birlikte biçimlendirdiği yapılardır. Asatekin, geleneksel konutu yalnızca fiziksel bir yapı olarak değil, aile ve konut birimleri arasındaki karşılıklı ilişki üzerinden değerlendirmektedir (2005, ss. 389-414). Engin ve arkadaşları ise yöresel mimarinin iklim, malzeme, teknoloji, ekonomi ve sosyo-kültürel yapı gibi birden çok etkenin kesişiminde oluştuğunu göstermektedir (2007, ss. 960-969). Bu yaklaşım Malatya evleri açısından da geçerlidir. Yerel malzeme olan kerpiç, taş ve ahşabın kullanımı; avlu ve bahçe ilişkisi; sokakla kurulan kontrollü bağlantı ve mevsimsel kullanıma göre değişen mekânlar, yapının hem çevreye hem de yaşam biçimine cevap verdiğini göstermektedir. Özyılmaz ve Aluçlu, Malatya geleneksel konutlarında kullanıcı gereksinimleri ile mekânsal biçimlenme arasındaki ilişkiye dikkat çekmekte; geleneksel evlerin dönemin yaşam biçimini günümüze taşıdığını belirtmektedir (2009, ss. 168-183). Şahin ve Eroğlu'nun Yakınca evleri üzerine çalışması da geleneksel konutların iç mekân, cephe, taka, niş, dolap, ocak ve sedir gibi öğeleriyle birlikte belgelenmesinin önemini göstermektedir (2020, ss. 750-756). Bu özellikler, geleneksel evin yalnızca dış görünüşten ibaret olmadığını; gündelik hayatın mekâna bıraktığı izleri de içerdiğini ortaya koyar. Malatya geleneksel evlerinin büyük bölümü iki katlıdır; sokakla doğrudan ilişki kuran örneklerde avlu ve bahçe çoğunlukla arka bölümde yer alır. Taş, kerpiç ve ahşap birlikte kullanılan başlıca malzemelerdir. Durgun Şahin ve Çetintürk, geleneksel Malatya evlerinde taşın temel ve alt kotlarda, kerpicin duvarlarda, ahşabın ise taşıyıcı ve tamamlayıcı elemanlarda kullanıldığını belirtmektedir (2020, ss. 54-58). Malzemenin doğal rengi, sıva yüzeylerinin zamanla aşınması ve ahşabın koyu tonları, yapıların görsel karakterini oluşturan önemli unsurlardır. Geleneksel konutların kültürel değerini yalnızca yaşları belirlemez. Bu yapılar, geçmişteki yaşamın mekânsal örgütlenmesini, gündelik alışkanlıkları ve yerel yapım bilgisini görünür kılar. Bu nedenle geleneksel konut, hem

mimarlık tarihi hem de toplumsal tarih açısından bir belge niteliği taşır. Durgun Şahin ve Çetintürk, Malatya evlerine ilişkin fotoğraf, çizim ve tipolojik verilerin sonraki kuşaklara belge niteliğinde aktarılmasının önemini özellikle vurgulamaktadır (2019, ss. 6529-6530). Bu belgeleme yaklaşımı, resimsel üretim açısından da önemli bir başlangıç noktasıdır; çünkü sanatçı tarafından dönüştürülecek mimari imgenin önce güvenilir bir görsel kaynağa dayanması gerekir.

Geleneksel Malatya Evlerinin Plastik ve Estetik Değerleri

Plastik değer kavramı bu çalışma bağlamında, mimari yapının resimsel algıyı harekete geçiren biçimsel ve yüzeysel özelliklerini ifade etmektedir. Cephedeki dolu-boş dengesi, çıkmaların oluşturduğu hacim, pencere ve kapıların ritmi, yatay ve düşey yönler, duvar yüzeylerinin dokusu, malzeme farklılıkları, ışık-gölge ilişkileri ve zamanla oluşan aşınmalar bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu öğelerin her biri Anadolu'nun farklı yörelerinde de görülebilir; Malatya evlerinin plastik bakımdan ayrıcalığı, öğelerin tek tek benzersiz olmasından değil, çıkma düzenleri, pencere ritmi, sade cepheler ve kerpiç-taş-ahşap birlikteliğinin yerel koşullar içinde oluşturduğu görsel bütünden kaynaklanmaktadır (Durgun Şahin & Çetintürk, 2019, ss. 6533-6540; Şahin & Eroğlu, 2020, ss. 740-756). Malatya evlerinin sokak cephelerinde çıkmalar belirgin bir rol üstlenmektedir. Durgun Şahin ve Çetintürk'ün tipolojik incelemesinde sokak cephesinin karakteristiğini çıkmaların belirlediği, örneklerin tek, çift, kat boyunca ve çoklu çıkma düzenleri gösterdiği belirtilmektedir (2019, ss. 6538-6539). Çıkma yalnızca cepheyi hareketlendiren bir mimari öğe değildir; yüzeyin düzlüğünü kırar, ışık-gölge farklılıkları yaratır ve cephede güçlü bir hacim etkisi oluşturur. Resimsel açıdan bakıldığında bu durum, mimari kütlenin geometrik bir kompozisyona dönüştürülmesine imkân verir. Pencereler de Malatya evlerinin görsel kimliğini belirleyen başlıca öğelerdendir. İncelenen örneklerde dikdörtgen pencerelerin yanı sıra kemerli üst düzenlemeler, giyotin ve kanatlı tipler görülmekte; pencere grupları cephede tekrar ve ritim oluşturmaktadır (Durgun Şahin & Çetintürk, 2019, ss. 6536-6537). Pencerenin koyu iç boşluğu ile açık renkli sıvalı duvar arasındaki karşıtlık, resimsel anlatımda güçlü bir leke ilişkisine dönüşebilir. Aynı şekilde pencere çevresindeki düzensizlikler, sıva kayıpları ve ahşap doğramaların zamanla değişen tonları, yüzeyin yalnızca mimari değil, aynı zamanda resimsel bir doku olarak algılanmasını sağlar. Malatya evlerinin dış cephelerinin genel olarak sade olması da önemli bir plastik özelliktir. Durgun Şahin ve Çetintürk, dış ve iç yüzeylerde süslemenin sınırlı olduğunu; ahşap ve alçı süslemelerin daha çok dolap, yüklük, pencere ve balkon gibi belirli elemanlarda yoğunlaştığını belirtmektedir (2019, s. 6533). Bu sadelik, resimsel yorum açısından bir eksiklik değil, tersine geniş yüzeyler ile küçük ayrıntılar arasındaki ilişkiyi güçlendiren bir niteliktir. Geniş kerpiç ya da sıvalı duvar yüzeyi, sanatçının renk, boya izi ve doku müdahalelerine açık bir alan oluştururken; pencere, kapı ve ahşap elemanlar kompozisyonun odak noktalarına dönüşebilir.Geleneksel konutun estetik değeri yalnızca düzenli, simetrik ya da süslü oluşundan kaynaklanmaz. Zamanın yapıda bıraktığı izler, onarımlar, yüzey kayıpları, eğilmeler ve düzensizlikler de yapının görsel kimliğinin bir parçasıdır. Bu özellikler resimsel açıdan dikkat çekici yüzey ve biçim ilişkileri oluşturabilir. Sanatsal yorumda bu izler, yapıyı romantikleştirmeden, renk, doku ve biçim ilişkileri üzerinden ele alınabilir.

Mimari Miras, Kimlik ve Kültürel Bellek

Kültürel mirasın korunması, yalnızca geçmişten kalan nesnelerin fiziksel olarak saklanması anlamına gelmez. Miras, toplumların geçmişle kurduğu ilişkinin bugünde yeniden anlamlandırılmasıyla varlığını sürdürür. Tarihî mimari bu ilişkinin en görünür araçlarından biridir; çünkü yapı hem maddi bir nesne hem de geçmiş yaşamların gerçekleştiği bir mekândır. Hopkins, tarihî mimarinin önceki yaşam biçimlerini temsil ederek kolektif belleğin taşıyıcısı olabileceğini savunmaktadır (2023, ss. 153-173). Bu yaklaşım, geleneksel Malatya evlerini yalnızca korunması gereken eski yapılar olarak değil, kentin geçmişini hatırlatan görsel ve mekânsal bellek araçları olarak değerlendirmeyi mümkün kılar. Fredheim ve Khalaf, miras değerlerini sınıflandırma biçimlerinin hangi özelliklerin görünür hâle geldiğini etkilediğini belirtmektedir (2016, ss. 466-481). Bu çalışmada plastik değerlerin öne çıkarılması da Malatya konutlarının tüm miras değerlerini tek bir ölçüte indirgemek için değil, resimsel anlatıma kaynak oluşturan görsel özellikleri incelemek için kullanılan sınırlı bir değerlendirme çerçevesidir. Kültürel bellek ile yer arasındaki ilişki, kişinin çevreyle kurduğu aidiyet açısından da önemlidir. Hussein, Stephens ve Tiwari, tarihî kentsel peyzajın yalnızca görünen fiziksel çevreden oluşmadığını; insanların bu çevreye yüklediği duygusal ve belleksel değerlerin de yer deneyimini biçimlendirdiğini belirtmektedir (2020, ss. 1-17). Benzer biçimde Krawczyk ve Balcer, korunmuş yapıların bellek mekânı olarak yorumlanmasının tarihî çevrenin sosyal anlamını güçlendirebileceğini göstermektedir (2021, ss. 1-12). Dolayısıyla bir konutun değeri, yalnızca yapım tekniğinde ya da mimari özgünlüğünde değil, kentlinin zihninde oluşturduğu tanışıklık ve hatırlama ilişkilerinde de aranmalıdır. Malatya açısından bu konu güncel bir önem de taşımaktadır. Hızlı kentleşme ve kullanım değişiklikleri geleneksel dokunun kaybına uzun süredir neden olmaktadır (Şahin & Eroğlu, 2020, ss. 740-756). Buna 6 Şubat 2023 depremlerinin tarihî ve kültürel miras

üzerindeki yıkıcı etkileri de eklenmiştir. Tapan, depremlerin Malatya'daki çok sayıda tarihî ve kültürel yapıda ciddi hasara yol açtığını belgelemektedir (2023, ss. 436-449). Bu durum fiziksel koruma çalışmalarının önemini daha da artırırken, kaybolan ya da dönüşen mimari görünümlerin görsel bellekte sürdürülmesine yönelik çalışmaların da değerini görünür kılmıştır. Bununla birlikte sanatsal temsilin fiziksel korumanın alternatifi olmadığı açık biçimde belirtilmelidir. Bir yapının resmi, fotoğrafı ya da çizimi yapının kendisini korumaz; onun malzemesini, mekânsal deneyimini ve özgün bağlamını ikame edemez. Ancak görsel temsil, yapının imgesini dolaşımda tutabilir, dikkat çekebilir, hatırlamayı destekleyebilir ve koruma bilincine katkıda bulunabilir. Bu nedenle resimsel üretimin rolü, "koruma" kavramını fiziksel restorasyonla eşitlemek yerine, kültürel belleğin ve farkındalığın desteklenmesi bağlamında tanımlanmalıdır.

Kültürel sürdürülebilirlik tartışmaları da sanatın bu tamamlayıcı rolünü desteklemektedir. Härkönen ve Stöckell, sanat temelli disiplinlerarası çalışmaların kültürel sürdürülebilirlik üzerine diyalog üretme potansiyeline dikkat çekmektedir (2019, ss. 639-648). Görsel sanatlar yoluyla kültürel miras farkındalığının geliştirilebileceğine ilişkin eğitim araştırmaları da benzer bir yönelim göstermektedir. Potočnik, görsel sanatlar etkinliklerinin mimari mirasın korunmasına ilişkin duyarlılığı ve kültürel kimlik farkındalığını destekleyebileceğini belirtmektedir (2020, ss. 49-76). Özsoy ve Koyutürk ise görsel arayüz tasarımı üzerinden kültürel miras farkındalığının artırılmasına yönelik bir model önermektedir (2023, ss. 65-77). Bu çalışmalar, görsel üretimin mirasın görünürlüğünü artıran bir iletişim alanı oluşturabileceğini göstermektedir.

Mimari İmgenin Resimsel Anlatım Yoluyla Yeniden Kurulması

Mimari bir yapının resme aktarılması, fotoğrafik bir görüntünün tuvale kopyalanmasıyla sınırlı değildir. Sanatçı, görünen gerçeklik içinden seçim yapar; bazı öğeleri öne çıkarır, bazılarını geri plana iter ve kimi zaman yapının oranlarını, perspektifini ya da rengini değiştirir. Bu süreçte mimari nesne, sanatçının algısı ve plastik tercihleri aracılığıyla yeniden kurulur. Uygulama temelli araştırma literatürü, yaratıcı üretim sürecinin araştırmanın kendisiyle iç içe geçebileceğini ve sanat nesnesinin düşünsel sürecin taşıyıcısı olabileceğini göstermektedir (Hawkins & Wilson, 2017, ss. 82-91). Lin de sanat ve tasarım araştırmalarında üretim ile kavramsallaştırma arasındaki ilişkinin sistematik biçimde kurulmasının, sanatsal pratiğin anlamlandırılmasını güçlendirdiğini belirtmektedir (2019, ss. 153-167). Bu çerçevede Malatya geleneksel evlerinin resimsel yorumu üç aşamalı düşünülebilir. İlk aşama görsel tespit ve belgelemedir. Yapının cephe düzeni, çıkmaları, pencere ve kapıları, malzemesi, yüzey bozulmaları ve çevresi fotoğraf, çizim ya da eskiz aracılığıyla kaydedilir. İkinci aşama seçim ve çözümlemedir. Sanatçı, yapının hangi özelliklerinin görsel kimliği taşıdığına karar verir. Üçüncü aşama ise dönüştürmedir. Seçilen mimari unsurlar, resmin kendi araçları olan renk, leke, çizgi, doku, espas, ritim ve yüzey ilişkileri içinde yeniden kurulur. Böylece ortaya çıkan çalışma ne mimari rölöve ne de salt belgesel görüntüdür; kaynağını gerçek yapıdan alan bağımsız bir sanatsal yorumdur. Malatya evlerinin bu tür bir dönüşüme elverişli olmasının temel nedenlerinden biri, cephelerinin güçlü geometrik ilişkiler içermesidir. Çıkmaların oluşturduğu kırılmalar, farklı büyüklükteki pencere boşlukları, açık duvar yüzeyleri, ahşap hatıllar ve çatı-saçak ilişkileri resim yüzeyinde soyutlamaya açık bir yapı oluşturur. Geleneksel cephedeki düzensizlik, yüzeyde daha hareketli ve değişken bir ritim oluşturur. Sanatçı bu ritmi koruyabilir ya da daha da belirginleştirerek mimari yapıyı resimsel bir düzene dönüştürebilir. Renk de dönüşümün önemli araçlarından biridir. Geleneksel yapının gerçek rengine bağlı kalmak zorunlu değildir. Bununla birlikte kerpiç, taş, ahşap, badana ve aşınmış yüzeylerin oluşturduğu doğal renk alanları, resimsel palet için güçlü bir başlangıç sağlayabilir. Kirli beyazlar, toprak tonları, koyu ahşaplar ve gölgeli pencere boşlukları, yapının yaşanmışlık duygusunu taşıyabilir. Sanatçı bu renkleri yoğunlaştırabilir, azaltabilir ya da karşıt renklerle yeniden kurabilir. Burada amaç yapıyı "güzelleştirmek" değil, yapının görsel karakterini sanatçının dili içinde yeniden görünür kılmaktır. Yüzey ve boya izi, mimari görüntünün resimsel olarak dönüştürülmesinde önemli araçlardır. Fotoğraf yapının belirli bir andaki görünümünü kaydederken, resim sanatçının seçme, eksiltme, vurgulama ve yeniden düzenleme müdahalelerini görünür kılar. Fırça izi, kazıma, örtme, silme, katmanlama ve boya yoğunluğu, mimarideki aşınmış yüzeylerle görsel bir ilişki kurabilir. Böylece geleneksel konut yalnızca resmin konusu olmakla kalmaz; resmin yüzey ve biçim kuruluşunu da etkileyen bir kaynağa dönüşür.

Belgeleme ile Sanatsal Yorum Arasındaki Ayrım

Mimari mirasın resimsel anlatıma dönüşmesinde güvenilir görsel belgeleme önemli bir başlangıç noktasıdır. Durgun Şahin ve Çetintürk'ün 30 geleneksel konut üzerinden oluşturduğu cephe tipolojisi (2019, ss. 6528-6541) ile Şahin ve Eroğlu'nun Yakınca evlerini plan, cephe, malzeme ve yapım özellikleriyle birlikte ele alan çalışması (2020, ss. 740-756), sanatsal yorumun dayandırılabileceği mimari bilgiyi sağlamaktadır. Bununla birlikte belgeleme ile sanatsal yorumun amacı aynı değildir: belgeleme mevcut yapıya ilişkin bilgi üretirken,

resimsel yorum sanatçının seçimi ve plastik düzeniyle yeni bir görsel anlatı kurar. Bu ayrım doğrultusunda belgelemede yapının mevcut durumuna ilişkin güvenilir bilgi üretmek öne çıkarken, resimsel yorumda sanatçının seçimi ve plastik düzeni belirleyicidir. Bu nedenle sanatçı bir cephedeki bütün ayrıntıları kullanmak zorunda değildir. Çıkmayı, pencere grubunu, duvar yüzeyini ya da belirli bir renk ilişkisini seçerek yapının görsel karakterini daha sınırlı bir alanda yoğunlaştırabilir. Böyle bir seçim, mimari bilgiyi ortadan kaldırmaz; tersine hangi öğenin sanatçı açısından belirleyici olduğunu görünür kılar. Ancak eserin altında ya da sergi metninde kaynak yapıya ilişkin bilgi verilmesi, sanat eseri ile tarihsel yapı arasındaki bağın izleyici tarafından anlaşılmasını kolaylaştırır.

Bu ayrım, çalışmanın kültürel bellek boyutu açısından da önemlidir. Görsel kayıt yapının nasıl göründüğüne ilişkin bilgi taşırken, sanatsal yorum o görüntünün nasıl algılandığını ve yeniden anlamlandırıldığını gösterir. Hopkins'in mimari ve kültürel bellek arasında kurduğu ilişki, yapıların geçmiş yaşam biçimlerini temsil edebilmesi üzerinde durmaktadır (2023, ss. 153-173). Resimsel üretim ise bu temsilin ikinci bir görsel katmanını oluşturabilir. Burada sanat eseri özgün yapının yerini almaz; yapıyla kurulan çağdaş ilişkinin kaydını taşır. Bu nedenle mimari belgeleme ile sanat üretiminin birlikte düşünülmesi, hem bilgiye hem de yoruma alan açan daha dengeli bir yaklaşım sağlar.

Sanatsal Yorumda Yerel Bağlam ve Kültürel Sürdürülebilirlik

Kültürel sürdürülebilirlik, geçmişe ait değerlerin değişmeden saklanmasından çok, bu değerlerin güncel yaşam içinde anlamlı biçimde varlığını sürdürebilmesiyle ilgilidir. Härkönen ve Stöckell'in sanat, kültürel miras ve disiplinlerarası diyalog üzerine çalışması, sanatsal süreçlerin kültürel mirasın ele alınmasında iletişim ve karşılaşma alanı oluşturabildiğini göstermektedir (2019, ss. 639-648). Malatya geleneksel konutlarının resimsel yorumları da benzer biçimde yerel mimari bilgiyi yalnızca uzmanlık alanı içinde bırakmayıp sanat izleyicisinin karşısına taşıyabilir. Bu noktada yerel olanın nasıl temsil edildiği önem taşır. Geleneksel evin yalnızca eski, otantik ya da nostaljik bir görüntüye indirgenmesi, yapının kültürel bağlamını zayıflatabilir. Oysa Malatya evlerinde kullanılan malzeme, cephe kuruluşu, çıkma biçimleri ve iç-dış mekân ilişkisi belirli çevresel ve toplumsal koşullarla bağlantılıdır. Özyılmaz ve Aluçlu'nun çalışması, kullanıcı gereksinimleri ile mekânsal biçimlenme arasındaki ilişkiyi Malatya konutları üzerinden ele almaktadır (2009, ss. 168-183). Bu nedenle sanatsal yorumda mimari öğenin yalnızca biçimine değil, o biçimi üreten yaşam kültürüne ilişkin bilgiye de dayanılması çalışmanın anlamını güçlendirir. Görsel sanatlar aracılığıyla oluşturulan farkındalığın eğitim ve iletişim boyutu da bulunmaktadır. Potočnik (2020, ss. 49-76) ile Özsoy ve Koyutürk'ün (2023, ss. 65-77) çalışmaları doğrudan Malatya evleri üzerine değildir. Bununla birlikte bu çalışmalar, görsel anlatımın kültürel miras bilgisini farklı izleyici gruplarına taşıma ve mirasa yönelik duyarlılığı destekleme potansiyelini göstermeleri bakımından bu çalışmanın yaklaşımıyla ilişkilidir. Malatya geleneksel konutlarının resimsel olarak ele alınması iki yönlü bir değer taşır. Bir yandan sanatçıya biçim, renk ve doku kaynağı sunar; diğer yandan yerel mimari imgenin yeni bir görsel bağlamda dolaşıma girmesine imkân verir. Bu çalışmada tanıtıma yönelik çabalar; mimari özelliklerin resimsel olarak yorumlanması, eserlerin güvenilir yapı bilgileriyle birlikte sergilenmesi ve bu üretimlerin katalog, akademik yayın, sempozyum ya da sanat etkinlikleri aracılığıyla izleyiciye ulaştırılması olarak ele alınmaktadır. Amaç, geleneksel mimariyi yalnızca bir tanıtım nesnesine dönüştürmek değil, yapının estetik ve kültürel niteliğini birlikte görünür kılmaktır.

Sanatsal Bir Örnek Üzerinden Plastik Okuma

Bu çalışmada yer verilen eser, literatür incelemesinden elde edilen bir bulgu ya da ampirik veri olarak değil, tartışılan resimsel dönüşümün görsel bir örneği olarak değerlendirilmiştir. Eserde geleneksel konut cephesi birebir mimari doğrulukla aktarılmamış; yapının karakteristik unsurları korunurken biçimler resmin plastik düzenine göre dönüştürülmüştür. Geniş açık duvar yüzeyleri ile koyu pencere boşlukları arasında belirgin bir leke karşıtlığı kurulmuş, çıkma ve saçaklar yatay-düşey yönleri kıran geometrik alanlar hâline getirilmiştir. Eserin bu makalede künyesi ve plastik çözümlemesiyle sunulması, Malatya geleneksel konut mimarisinin resimsel anlatımla ifade edilmesine ve tanıtılmasına yönelik sınırlı bir sanatsal çaba olarak değerlendirilmektedir.

Görsel 1. Yüksel Göğebakan, Geleneğin Direnişi-32, 2023, kâğıt üzerine yağlı boya, 30 × 25 cm. Kaynak: Sanatçının kişisel arşivi.

Resimde mimari elemanların oranları ve perspektif ilişkileri bilinçli bir serbestlikle ele alınmıştır. Pencereler, yapının işlevsel açıklıkları olmanın ötesinde koyu geometrik lekeler olarak kompozisyonu dengeler. Açık renkli duvar alanları ise boşluk değil, boya izlerinin ve yüzey hareketlerinin görünür olduğu aktif resim alanlarıdır. Çatı ve çıkma bölümlerindeki eğimler, mimari yapının zamanla oluşmuş düzensizliğini korurken resme hareket kazandırmaktadır. Bu özellik, geleneksel konutun pitoresk görünümünü taklit etmekten çok, onun biçimsel karakterini çağdaş bir resim dili içinde yeniden kurmaktadır. Bu örnek, mimari belgeleme ile sanatsal yorum arasındaki ayrımı da açıklaştırmaktadır. Fotoğraf ya da rölöve yapının mevcut durumuna ilişkin daha doğrudan veri sunarken, resim sanatçının seçimini ve yorumunu görünür kılar. Dolayısıyla resim, tarihî yapının fiziksel durumuna ilişkin teknik bir belge olarak kullanılmamalıdır. Buna karşılık yapının görsel kimliğini, sanatçının o yapıyla kurduğu ilişkiyi ve belirli mimari özelliklerin estetik algıda nasıl öne çıktığını gösteren kültürel bir temsil olarak değerlendirilebilir.

Resimsel Anlatımın Görünürlük ve Farkındalık Boyutu

Geleneksel mimari üzerine üretilen sanat eserlerinin bir diğer işlevi, yerel bir kültürel değeri farklı izleyici çevrelerine taşıyabilmesidir. Sergi, sempozyum, kongre, sanat fuarı, katalog ve akademik yayın gibi ortamlar, sanat eserinin dolaşım alanını genişletir. Bu dolaşım sırasında izleyici yapının kendisiyle değil, sanatçının yapıdan ürettiği imgeyle karşılaşır. Bu karşılaşma doğrudan koruma sağlamasa da merak, tanıma ve farkındalık yaratabilir. Görsel sanatlar ile kültürel miras eğitimi arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar, görsel üretim ve görsel iletişim araçlarının mirasın anlamlandırılmasına katkı sağlayabileceğini göstermektedir (Potočnik, 2020, ss. 49-76; Özsoy & Koyutürk, 2023, ss. 65-77). Miras yorumlaması üzerine yapılan araştırmalar, güvenilir bilginin yaratıcı anlatım yollarıyla sunulmasının ziyaretçilerin mirası anlamasını ve ona yönelik duyarlılık geliştirmesini destekleyebileceğini göstermektedir (Nowacki, 2021, ss. 1-3). Bu nedenle resimsel üretim, yapı hakkında doğru bağlamsal bilgiyle birlikte sunulduğunda tanıtım ve farkındalık için bir yorumlama aracı olarak değerlendirilebilir.

Uluslararası sergileme bağlamında dikkat edilmesi gereken nokta, yerel mimari öğelerin yalnızca egzotik ya da dekoratif motiflere indirgenmemesidir. Malatya evinin çıkması, penceresi, kerpiç yüzeyi ya da kapısı, bağlamından koparılmış süs unsurları olarak değil, belirli bir yaşam kültürünün ve yerel yapı bilgisinin parçaları olarak ele alınmalıdır. Sanat eserinin özgürlüğü ile kültürel mirasa ilişkin bilginin doğruluğu arasında kurulacak denge, çalışmanın niteliğini belirler. Bu nedenle eserlerin sergilenmesinde kısa açıklamalar, yapıların bulunduğu yerler, görsel kaynakların tarihleri ve mimari özelliklere ilişkin güvenilir bilgilerle desteklenmesi yararlı olacaktır. Bu yaklaşım, sanat eserini aynı zamanda bir iletişim nesnesine dönüştürür. Sanatçı, geleneksel mimarinin akademik metinlerde kalan bilgisini görsel bir deneyime açar. Bununla birlikte görsel anlatımın yazılı araştırmadan "daha etkili" olduğu biçiminde genel bir üstünlük iddiası kurmak yerine, iki alanın farklı işlevlere sahip olduğu kabul edilmelidir. Yazılı çalışma tarihsel, teknik ve kavramsal bilgiyi ayrıntılı biçimde aktarırken; resim, izleyiciyle duyusal ve estetik bir ilişki kurar. En güçlü sonuç, bu iki anlatım biçiminin birbirini desteklediği durumda ortaya çıkar. Bu çerçevede Malatya geleneksel konutlarının resimsel yorumları, yerel mimariyi farklı sanat ortamlarına taşıyarak kültürel bir karşılaşma alanı oluşturabilir. Buradaki görünürlük, yerel mimari mirasın yalnızca biçimsel özelliklerini değil, estetik ve kültürel değerlerini birlikte aktarmak olarak ele alınmalıdır.

4. Tartışma

Literatür birlikte değerlendirildiğinde Malatya geleneksel konutlarının çıkma düzenleri, pencere ritmi, sade cepheleri ve yerel malzeme birlikteliğiyle ayırt edici bir plastik karakter taşıdığı ve resimsel anlatım için güçlü bir kaynak oluşturduğu görülmektedir. Bunun ilk nedeni, yapıların belirgin bir cephe karakterine sahip olmasıdır. Çıkmalar, pencere dizileri, kapılar, geniş sıvalı yüzeyler ve ahşap elemanlar resimsel kompozisyona aktarılabilecek güçlü biçim ilişkileri sunmaktadır (Durgun Şahin & Çetintürk, 2019, ss. 6533-6540). İkinci neden, bu yapıların yalnızca biçimsel değil, kültürel anlam taşımasıdır. Geleneksel konut, gündelik yaşamın, mahremiyet anlayışının, yerel malzemenin ve yapım bilgisinin mekânsal karşılığıdır (Asatekin, 2005, ss. 389-414; Özyılmaz & Aluçlu, 2009, ss. 168-183). Üçüncü neden ise geleneksel dokunun kayıp ve dönüşüm baskısı altında olmasıdır. Kentleşme ve özellikle yakın dönemdeki deprem hasarları, bu mirasın belgelenmesi ve görünür kılınması gereğini artırmıştır (Şahin & Eroğlu, 2020, ss. 740-756; Tapan, 2023, ss. 436-449).

Bu üç boyut birlikte düşünüldüğünde resimsel üretim, "mimariyi resmetmek"ten daha kapsamlı bir anlam kazanır. Sanatçı bir yandan yapının görsel kimliğini oluşturan öğeleri seçerken diğer yandan bu öğeleri kendi plastik dili içinde dönüştürür. Bu dönüşüm, mimari mirası sabit bir geçmiş nesnesi olmaktan çıkarıp güncel kültürel üretimin parçası hâline getirir. Uygulama temelli sanat araştırmalarının sanat yapmayı düşünsel bir süreç olarak ele alması da bu yaklaşımı desteklemektedir (Hawkins & Wilson, 2017, ss. 82-91; Lin, 2019, ss. 153-167).

Bununla birlikte iki sınıra dikkat etmek gerekir. Birincisi, sanatsal yorumun tarihsel belgeyle karıştırılmamasıdır. Sanatçı perspektifi bozabilir, rengi değiştirebilir veya bazı mimari unsurları ortadan kaldırabilir. Bu müdahaleler eserin sanatsal niteliğinin parçasıdır; ancak ortaya çıkan resim yapının özgün durumuna ilişkin teknik kanıt olarak sunulmamalıdır. İkincisi, resimsel temsilin fiziksel korumanın yerine geçirilmemesidir. Kültürel bellek, fiziksel yapıdan bağımsız düşünülemez. Sanat eseri belleği destekleyebilir, fakat özgün yapının malzemesi, mekânı ve bağlamı korunmadığında kayıp bütünüyle telafi edilemez (Hopkins, 2023, ss. 153-173).

Bu nedenle Malatya geleneksel konutlarına yönelik sanat temelli yaklaşımın en güçlü biçimi, belgeleme, araştırma ve sanatsal üretimi birbirine bağlayan bir modeldir. Önce mevcut yapıların ve arşiv görsellerinin güvenilir biçimde tespit edilmesi; ardından karakteristik plastik öğelerin çözümlenmesi; son aşamada ise sanatçının bu öğeleri özgün bir resim dilinde yeniden yorumlaması uygun görünmektedir. Eserlerin sergilenmesi ve yayımlanması sırasında kaynak yapıların bilgileriyle birlikte sunulması, sanatsal özgürlük ile kültürel miras sorumluluğu arasında daha sağlam bir ilişki kuracaktır.

5. Sonuç

Malatya geleneksel konut mimarisi, kentin tarihsel ve kültürel kimliğini taşıyan önemli sivil mimarlık örneklerinden oluşmaktadır. Bu yapıların değeri yalnızca yaşlarında ya da yapım tekniklerinde değil; yerel yaşam biçimini, malzemeyi, estetik tercihleri ve kent belleğini birlikte taşıyan bütüncül karakterlerinde bulunmaktadır. Literatür, geleneksel Malatya evlerinin özellikle cephe düzenleri, çıkmaları, pencere ve kapıları, kerpiç-taş-ahşap malzeme birlikteliği ve sade yüzey kuruluşuyla belirgin bir görsel kimlik oluşturduğunu göstermektedir.

Bu görsel kimlik, resim sanatı açısından zengin bir plastik kaynak sunmaktadır. Mimari elemanlar resim yüzeyinde çizgi, leke, renk, doku, ritim ve espas ilişkilerine dönüştürülebilir. Böyle bir üretimde amaç yapıyı birebir kopyalamak değil, yapının karakterini oluşturan görsel değerleri sanatçının özgün dili içinde yeniden kurmaktır. Bu nedenle resimsel anlatım, mimari mirasın teknik belgelemesinden ayrılır; fakat belgelemeden beslenerek kültürel imgenin yeni bir görsel biçimde sürdürülmesine katkı sağlar.

Kültürel bellek açısından değerlendirildiğinde tarihî konutların kaybı, yalnızca fiziksel çevredeki bir eksilme değildir. Yapılar, geçmiş yaşam biçimlerini ve yer duygusunu taşıyan bellek araçlarıdır. Malatya'da geleneksel dokunun kentleşme baskıları ve doğal afetler nedeniyle zarar görmesi, fiziksel korumanın yanında görsel kayıt ve kültürel temsil çalışmalarının önemini de artırmaktadır. Resim sanatı bu noktada yapının yerini alan bir koruma yöntemi değil; onun imgesini görünür tutan, yeniden yorumlayan ve farklı izleyici gruplarına taşıyan tamamlayıcı bir araçtır.

Sonuç olarak Malatya geleneksel konut mimarisinden hareketle üretilen resimler, yapıların ayırt edici plastik karakterini sanatçının özgün diliyle ifade edebilir. Bu eserlerin güvenilir mimari bilgilerle birlikte sergi, katalog, sempozyum ve akademik yayınlarda sunulması, yerel mirasın tanıtımına ve görünürlüğüne katkı sağlayabilir. Çalışmada incelenen eser bu ilişkinin sınırlı bir örneğidir; tanıtım etkisi izleyici verileriyle ölçülmediği için kesin bir etki iddiasında bulunulmamaktadır. Resimsel anlatım fiziksel korumanın yerine geçmez; ancak doğru belgeleme ve bağlamsal bilgiyle desteklendiğinde Malatya geleneksel konutlarının kültürel ve plastik değerlerini güncel sanat ortamına taşıyan tamamlayıcı bir araç olabilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Finansal Destek: İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Koordinasyon Birimi, (SBA-2023-3283)

Ethics Committee Approval: In this study, all the rules stated to be followed within the scope of the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” have been complied with. None of the actions mentioned under the title “Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics”, which is the second part of the Directive, have been carried out.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: There is no question of any conflict of interest.

Financial Disclosure: Inönü University Scientific Research Coordination Unit, (SBA-2023-3283).

KAYNAKÇA

Asatekin, G. (2005). Understanding traditional residential architecture in Anatolia. The Journal of Architecture, 10(4), 389-414. https://doi.org/10.1080/13602360500285518

Aurenche, O., & Calley, S. (1984). Une expérience ethnoarchéologique: Cafer Höyük (Turquie). Paléorient, 10(2), 122-128. https://doi.org/10.3406/paleo.1984.948

Durgun Şahin, Y., & Çetintürk, E. N. (2019). Geleneksel Malatya evlerinin cephe özellikleri ve tipolojisinin geleneksel Türk evi ölçeğinde incelenmesi. ***Social Sciences Studies Journal, 5***(50), 6528-6541. https://doi.org/10.26449/sssj.1888

Durgun Şahin, Y., & Çetintürk, E. N. (2020). Türk evi ölçeğinde geleneksel Malatya evlerinin sosyo-kültürel sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi. TÜBAV Bilim Dergisi, 13(1), 50-67.

Engin, N., Vural, N., Vural, S., & Sumerkan, M. R. (2007). Climatic effect in the formation of vernacular houses in the Eastern Black Sea region. Building and Environment, 42(2), 960-969. https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2005.10.037

Fredheim, L. H., & Khalaf, M. (2016). The significance of values: Heritage value typologies re-examined. *International Journal of Heritage Studies, 22*(6), 466-481. https://doi.org/10.1080/13527258.2016.1171247

Härkönen, E., & Stöckell, A. (2019). Cultural sustainability in art-based interdisciplinary dialogue. International Journal of Art & Design Education, 38(3), 639-648. https://doi.org/10.1111/jade.12246

Hawkins, B., & Wilson, B. (2017). A fresh theoretical perspective on practice-led research. International Journal of Art & Design Education, 36(1), 82-91. https://doi.org/10.1111/jade.12074

Hopkins, R. (2023). Architecture and cultural memory. In W. Bülow, H. Frowe, D. Matravers, & J. L. Thomas (Eds.), Heritage and war: Ethical issues (pp. 153-173). Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oso/9780192862648.003.0009

Hussein, F., Stephens, J., & Tiwari, R. (2020). Towards psychosocial well-being in historic urban landscapes: The contribution of cultural memory. Urban Science, 4(4), Article 59. https://doi.org/10.3390/urbansci4040059

Krawczyk, J., & Balcer, M. (2021). Pierre Nora's “Sites of Memory” and the social aspect of issues in built heritage conservation. Protection of Cultural Heritage, 12, 1-12. https://doi.org/10.35784/odk.2673

Lin, F. L.-Y. (2019). Using thematic analysis to facilitate meaning-making in practice-led art and design research. International Journal of Art & Design Education, 38(1), 153-167. https://doi.org/10.1111/jade.12177

Nowacki, M. (2021). Heritage interpretation and sustainable development: A systematic literature review. *Sustainability, 13*(8), Article 4383. https://doi.org/10.3390/su13084383

Özsoy, V., & Koyutürk, N. (2023). Increasing primary school students' awareness of cultural heritage through visual interface design. International Journal of Research in Fine Arts Education, 6(2), 65-77. https://doi.org/10.29329/ugsead.2023.621.2

Özyılmaz, H., & Aluçlu, İ. (2009). Malatya geleneksel ve güncel konutları'nda kullanıcı gereksinimleri ve tasarıma yansıması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 8(29), 168-183.

Potočnik, R. (2020). Heritage preservation education: Teachers’ preconceptions and teachers implementation in visual arts classes. *Center for Educational Policy Studies Journal, 10*(2), 49-76. https://doi.org/10.26529/cepsj.792

Şahin, M., & Eroğlu, B. (2020). Malatya geleneksel konutları ve dokusu üzerine bir yaklaşım: Yakınca evleri. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 740-756. https://doi.org/10.21733/ibad.791883

Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research, 104*, 333-339. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.039

Tapan, İ. (2023). Kahramanmaraş merkezli depremlerin tarihi ve kültürel miras yapılarına etkisi: Malatya örneği. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 436-449. https://doi.org/10.34086/rteusbe.1375917